

XUMATARI Que Mütivarunü'airi Papuru

Vaürisica

¹ Ne Papuru nenixevaüritüaca Cürisitu Qesusisie mieme nemüti'uximayatame, nemuta'inierie nü'ari nemayanicü, nemupasie Cacaüyari niuquieya 'aixüa manuyüne nemücuxatanicü.

² Meripai Cacaüyari nainecaitüni temeix-eiyaniquecaicü mücü niuqui, texaxatametemama yametcuxatacacu 'utüaricacü hesüana mümiemecü,

³ yunive xatatü. Tevi hücütütü, nu'aya caniutinuiva Ravirisie müyetüa.

⁴ Müquite vasata manucuquecü, türücariyacü caniuçayerieni Cacaüyari Nu'ayatütü, 'Iyari Cacaüyarisie mieme mütasipata que müticaye. Qesusi Cürisitu nixatacaitüni mütati'aitüvame.

⁵ Mücücü 'aixüa tepü'itüarie 'iya 'aixüa tiuca'iyaricacu, tepeutanü'ariexüata para yunaitü nuivarite yuri mete'erietü yamemütecahunicü, que mü'ane mühücüsie mieme meyüatü.

⁶ Xemeta nuivarite xecanihümetüni xemuta'inieri Qesusi Cürisitu teüterimama xemacü necü.

⁷ Netinixe'uta'utüirieni yunaime Xumasie xemütama Cacaüyari müxenaqui'erie, xemuta'inierie hesiena mieme xemüpasienicü. Cacaüyari müta'uquiyari, Ti'aitame Qesusi Cürisituta, xüca 'aixüa mete'u'iyarini xehesie

mieme, xüca mexepitüaca yu'iyarisie
xemüca'uximatüariecacü.

Papuru que müti'ivatamücücai Xumasie

⁸ Mericüsü Qesusi Cürisitu nesipareviecacu
pamüpariyusi necanipitüaca necacaüyari meri
yunaimexehesie mieme, naisarie cuiepa
mücuxaxasivacü yuri que xemüte'erie.

⁹ Ne'iyaricü Cacaüyarisie mieme
nepüti'uximayata, niuqui nu'aya hepaüsita 'aixüa
manuyüne necuxatatü. 'Iya Cacaüyari müpaü
pütihecüata, que nemütixexata necatihayevatü
quepaucua nemünenenevie neheyemecü

¹⁰ ne'ivavirietü 'uxa'a varie sipara xüca 'ari
'aixüa nepitüarieni xehesüa nemüyemiecü, müpaü
tinaquecacu Cacaüyari.

¹¹ Nepütinecahieveri nemüxexeyacü, 'Iyarisie
mieme nemüxeminicü xemütuicariecacü,

¹² neta yacütütü xehesüa temüvaüriyarienicü
yuri xemüte'eriecü xeme, neta yuri nemüti'eriecü.

¹³ Ne'ivama müpaü pücanetinaqueniequeyu
xüca 'asixecatemaicaque müixa que
nemütinecuha'aritüvacai xehesüa nemüyemiecü,
sepa nemücapitüariecäi hicüque. 'Icuaxi
nehexeyatü nepayaniqueyu xehesüa, hipame
nuivarite vahesüa nemeixeyapaü.

¹⁴ Neuyeveca nemütivataxatüani Cüriyecusixi
memücacüriyecusixita, temaivavemete
memücatemaivaveta.

¹⁵ 'Ayumieme ne'iyari yapü'ane
nemütixetaxatüanicü niuqui 'aixüa manuyüne
xemeta Xuma xemütama.

Niuqui 'aixüa manuyüne que mütitürücaüye

16 Nepüca'iteviya niuqui 'aixüa manuyüne. Türücariya canihücütüni Cacaüyarisüa mieme, yunaitü yuri memüte'erie memütaviceisitüarienicü cani'ayumiemetüni, Huriyusixi meri, Cüriyecusixita.

17 Xüca yuri ti'erieca, mücü niuquisie canimasiücücamücü Cacaüyari heiserie que mütiyupitüva, para yuri müti'eriecacü, que müre'uxa, Que mü'ane heiseriemecü yamüticamie, mücü canayeyuricamücü yuri müti'eriecü.

Teüteri vahesie que mürähüiva

18 Masi haxüa canimasiücünü, Cacaüyari taheima macave que mütiheca naimeteüteri que memüteyurie mecaheyexeyatü heiseriemecü yamecatecahutü, müme meminena tita yuri müraine heiseriemecü yamecatecahutü.

19 Tita mütiyüve mütimaica Cacaüyari hepaüsita, mücü canimasiücünü vahesüa. Cacaüyaritütü yatınivaruxeisitüani.

20 Cuie munetüariapai hicüque, tita mücatixeyarieve hepaüsitana, yuheyemecü que mütitürücaüye que müticacaüyari, mücü catinihecüaca yara'erivacacu tita mütiutivevi hepaüsita. 'Ayumieme 'asimepücayüvave yuhesie mieme memütiniunicü.

21 Cacaüyari mehetimaica, 'aixüa mepüca'utiyanecai hepaüsitana Cacaüyari hepaüsita temutiyanepäu. Pamüpariyusi mepüca'ipitüacai. Masi yacü metecuxatatü menacüne mexi niuqui mexüatüacai. Va'iyari 'asicatimaivecacu, niucuyüre va'iyarisie.

22 Temaivavemete meyuxatatü 'asimecatemaivavetü menacüne.

23 Cacaüyari mücapünive visi mü'ane, menipata tevi müpünivepaü tiyuxexeiyame memayexeiyanicü püta, viquixi vahepaü yeutari vahepaü cuterixi vahepaü tiyuxexeiyame.

24 'Ayumieme Cacaüyari nivayetuani yu'iyarisie mete'ucahive'eriecacu, para meca'itiyatü memacü necü, memiseviximanicü yuvaiyari yusata.

25 Cacaüyari yuri que maine, müme menipata 'itarica memexeiyanicü püta. Tita mütimeviya mepayexeyacai, hesiena mieme mepüte'uximayatacai, mecaheyexeyatü que mü'ane mitivevi. 'Aixüa yemecü queticühüavarüvani 'iya yuheyemecüsü, müpaü xeicüa pü'ane.

26 'Ayumieme Cacaüyari nivayetuani memihive'eriecacü tita 'axa müti'anene. Va'ucariri me'icu'eirieca tita 'ucari memüteyuruva, 'ucapaü mecateyurietü mepacü.

27 'Uquisita yaxaicüa, me'icu'eirieca tita 'ucari memüteyuruva, mepüyutaiyacai meyhive'erietü. 'Uquisi 'uquisi vahamatü yamepüteyuriecäi que mücatinaque. Que müreuyevacai yamemütheuyexürüvecaicü, mepüte'epiniriecäi yuvaiyarisie.

28 Müpaü memücatecu'erivacaicü quename 'aixüa 'ane me'erivanicü Cacaüyari, 'ayumieme Cacaüyari nivayetuani que mücatinaque yamemütecu'erivanicü, que mücatinaque memüteyuriecäi.

29 Mecanaye'axüani que mücatiheiserie meyüatü, mevacumaüvatü que mü'ane mücayü'üya mücayücüna, 'axa metecuyuruvatü,

naime metehive'erietü, 'axa me'anenetü. Menihüpüncaitüni me'ütesatü meyucuitü meha'atü meteyu'irüviyatü 'axa metecu'erivatü.

³⁰ Mecani'avieniucani, mecaniniuquixieca, Cacaüyari mecani'uxieca, mecatenitave'erieca naime, menanuyehaitürüveni, meteniyucatave'erieca, metenicuvautüveni 'axa que mütiyuruva, yu'uquiyarima mepücava'enie.

³¹ Yu'iyari mepüca'enie vatate'acacu, yamepücatecahu que memutiyuane, mepüsese'i, mepücayunütüanüa, mepücateyucanenimaya.

³² Müme mepütehetima tita Cacaüyari mütixata tiheiserietüme, quename yunaitü müya memüteyurie vahesie tinaque memücuinicü 'utaitü. Müme masi müya mecateniyurieca, masicutari meninaqui'aca hipatü yamemüteyuriecü.

2

Cacaüyari heiseriemecü que mütivaranutaxürüva

¹ 'Ayumieme 'ecü sepa que pemüpaicü pemüniuquixie, 'ahesie mieme pepücataniuni. Xeime que pemütiniuquima, mücücü pepü'aniuquima. Cari yaxaicüa petiniyurieneni 'ecü müpaü que pemütiniuquixie.

² Tame müpaü tepütemate, Cacaüyari yuri haitü müvaranutaxürüvacü müme müya memüteyurie.

³ Camüsü 'ecü pemüvaniuquima müme müya memüteyuruva, vahepaü petiyurienetü queri peticu'eriva 'ecü pepütavicueni quepaucua Cacaüyari masi'anutahüani.

⁴ Mesü cauca pe'ixani'eri cuini mieme 'aixüa que mütiuca'iyari que mütita'icueva que

mücatiyumexütüa. Cauca 'asipecatimate Cacaüyari 'aixüa mütiuca'iyaricü para pemütihayevanicü que pemütiyuriene.

⁵ 'Ecüsü 'a'iyari müse'icü pemüca'avaüriyacü pemütihayevanicü que pemütiyuriene, 'ahesie mieme pepüti'utane haxüa, 'iya tucarisieque quepaucua pemühecarieni, quepaucua masiücütü mayani heiseriemecü que mütivaranutaxürüva Cacaüyari.

⁶ Mücü que memüteyurie pütivapitüani yuxexuime.

⁷ Müme mete'uca'enivatü 'aixüa meteyuruvatü memütecuvautüve visi me'ananetü que memüte'acüne, 'aye'amete que memütehe'erivani, que memücatetipüne, müme nivapitüamücü yuheyemecü memayeyuyurinicü.

⁸ Mümesü yuhesie mieme xeicüa memü'ayumiemete, yamemücatecahu tita yuri mürainesie, yamemütecahu tita mücatiheiseriesie püta, müme haxüa canivapitüamücü vahecatü.

⁹ Nivahiveritüamücü niva'uximatüamücü yunaime teüteri yu'iyarisie 'axa memüteyuruva, Huriyusixi meri, Cüriyecusixita.

¹⁰ Nivapitüamücü visi me'ananetü memacü necü, 'aye'amete memü'erivanicü, yu'iyarisie memüca'uximatüariecacü tivapitüani yunaime 'aixüa memüteyuruva, Huriyusixi meri, Cüriyecusixita.

¹¹ Cacaüyari yücü pücativaxeiya teüteri.

¹² Queyupaümetü 'inüari niuquiyari mecahexeiyatü 'axa memüteyurie, müme mepücuini 'inüari mecahexeiyatü. Queyupaümetü 'inüari niuquiyari mehexeiyatü 'axa memüteyurie, müme 'inüari

manuyünepaü mepanutaxüriyani.

¹³ Müme memi'enie xeicüa 'inüari niuquiyari, müme heiserie mepücahexeiya Cacaüyari hüxie. Müme yamemütecahu 'inüari niuquiyari que maine, müme püta heiserie mecanipitüariecuni.

¹⁴ Müme memücahuriyusixi 'inüari niuquiyari memücahexeiya, quepaucua yücümana yamemüteyurie que maine 'inüari niuquiyari, sepa 'inüari niuquiyari memücahexeiya, 'inüari niuquiyari mehexeiyatü mepacüne yücümana.

¹⁵ Mümeri mepüyuecüata tita 'inüari niuquiyaricü yamütiyuriene metehexeiyatü yu'iyarisie müraye'uxa. Va'iyari que memüteyumate tinihecüatani vahepaüsita. Yuhamatü metecuxatatü, que memüteyu'iyaritüa yuhesie metenahüpani, yuhesie mieme meniutiniucani nusu.

¹⁶ Müpaü catiniyümücü 'iya tucarisie quepaucua Cacaüyari müvata'ivaviyani teüteri tita memüte'uti'avietaxü hepaüsita Cürisitu Quesusi varahüavecacu, nenuqui 'aixüa manuyüne que maine.

Huriyusixi 'inüari niuquiyari que memütehexeiya

¹⁷ Mericüte 'ecü Huriyu pemütiutaterüvarie, yuri pemüti'erie 'inüari niuquiyarisie, 'aixüa pemüti'acühüave Cacaüyarisie pemütiviyacü,

¹⁸ pemimate tita mütinaque, pemütimaive tita 'aixüa müti'ane pemütiuta'üquitüariecü 'inüari niuquiyarisie miemecü,

¹⁹ pevaranucuhapame memacücüpe pemü'a'eri, hecüarivivame pemü'a'erie yüvipa memü'uva vahe-sie mieme,

20 ti'üquitame pemü'a'erie 'asimemücatemate vahesie mieme, türi tiva'üquitüvame pemü'a'erie, 'inüari niuquiyari pehexeyatü pemeixeiya tita timaiveme mütime tita yuri müraine 'uxeicüa,

21 camüsü 'ecü xeime pemüti'üquitüa, pecati'a'üquitüa 'ecü. 'Ecü müpaü pepüticuxata quename 'aixüa ca'ane xüca tinavayani. Mericüte, petinavaya 'ecü.

22 'Ecü müpaü pepüticuxata quename 'aixüa ca'ane micumaüvanicü xeime 'üyaya xeime cünaya. Mericüte, peticumaüva 'ecü. 'Ecü müpaü pepaine quename pevaxani'erie tetexi cacaüyarixiyari. Mericüte, petinava vapini vamavari.

23 'Ecü 'aixüa pepüti'acühüave 'inüari niuquiyari pemexeyacü. Mericüte, pe'itisanatü 'inüari niuquiyari müpaü metecu'erivame petivarayeitüa quename Cacaüyari 'asicayüve.

24 Camüsü, que müre'uxa, que mü'ane Cacaüyari mühücü 'axa canixasivani nuivarite vasata xecümana.

25 Xitequiya 'inüariyari camaniparevieca xüca 'inüari niuquiyarisie yapeticamieni. Masi xüca 'inüari niuquiyari petisanatü peyüaneni, sepa xitequiya 'inüariyari pemexeiya, peca'inüasietü pepa'ayeitüa.

26 Masisü xüca que mü'ane 'iya 'inüari mücahexeiya yaticamieni que mütiheiserie 'inüari niuquiyari que maine, 'inüari sepa mücahexeiya, 'inüasiecame cati'erivani 'iya.

27 Que mü'ane yuvaiyarisie müca'inüasie xitequiya, peru meye'atüva 'inüari niuquiyari que maine, mücü 'ahesie pürahüpani 'inüari niuquiyari pemütisanacü, sepa 'utüaricayari pemexeiya sepa

'inüariyari pemexeiya.

²⁸ Que mü'ane herie xeicüa Huriyu teviyari mühücü, mücü Huriyu pücahücü. Que mü'ane herie xeicüa yuvaiyarisie xeicüa mü'inüasie xitequiyacü, mücü püca'inüasie.

²⁹ Masi que mü'ane yutaüta mühuriyu, mücü püta Huriyu canihücütüni. Que mü'ane yu'iyarisie mü'inüasie, mücü 'Iyari mainepaü püta pü'inüasie, sepa müca'inüasie 'utüarica müti'eniüriücüpaü. Que mü'ane müpaü mü'ane, teüteri visi mepüca'utiyuaneni hepaüsitana, Cacaüyari püta visi paineni hepaüsitana.

3

Tita rexeiya Huriya hipatü memücaheixeiya

¹ Mericüte tita rexeiya Huriyu hipatü memücaheixeiya. Que tiparevie xitequiya 'inüariyari.

² Vaücavamecü piparevie, naimecü. Camüsü meri, Huriyusixi niuqui Cacaüyarisüa mümieme hepaüsita mepuhüritüari.

³ Quete 'aneni xüca hipatü yamecatecahucaitüni. Cacaüyari yacaticamietü que rayeitüarieni müme yamemücatecahucaicü.

⁴ Pücatixaüsietü. Masi Cacaüyari tita yuri mürainesie yaqueticamieni, sepa yunaitü teüteri memüte'itava, que müre'uxa,

Para 'aniuquicü pemümasiücünicü heiserie que pemürexeiya,

Para heiserie pemüpitüarienicü quepaucua pemütaxanesieni.

5 Mericüsü tame heiseriemecü yatecatec-ahucacu xüca masiücütü 'ayani Cacaüyari heiseriemecü que müticamie, que te'utiyuanenisüari tame. Cacaüyari tiyüane que mücatiheiserie haxüacü rapitü. Tevipaü nepüticuxata.

6 Pücatixaüsietü. Xüca müpaü 'anenique, Cacaüyari quepaü tivata'ivaviyaqueyu cuiepa memütama 'isücamepaü.

7 Perusü neti'itavacacu ne xüca masiücünü Cacaüyari que müticamie tita yuri mürainesie, masi yeme visi 'anetü mayanicü Cacaüyari, titayari ner-anutahüiyani ne 'axa tiyuruvamepaü.

8 Müpaü cati'aneniqueyu masi, 'axa temütecühüavarüvapaü, hipatü memutiyuanepaü quename müpaü tehaitüca tame, Cümü 'axa tepüteyurieni 'aixüa 'anetü mayanicü te'utiyuatü vanü. Heiseriemecü mecanixani'erivani müme müpaü memutiyuane.

Pumave que mü'ane heiseriemecü yamüticamie

9 Mericü titanetü. Tame masi 'aixüa tete'anene. Tixaü yemecü. Teteniutahecüata Huriyusixi Cüriyecusixita yunaitü tita 'axa müti'anesie que memüteviya,

10 que müre'uxa,
Que mü'ane heiseriemecü yamüticamie
'apüca'uyeica ni xevitü.

11 Que mü'ane mütimaive 'apüca'uyeica,
Que mü'ane micuvaune Cacaüyari 'apüca'uyeica.

12 Yunaitü mepeuyexüri, 'axa me'anenetü mepacü
'axeicüa.
Que mü'ane 'aixüa ti'aneme mütiyurienne
'apüca'uyeica,
Xevitü tüma pumave.

13 Tivaxürövame müqui terüya canihücütüni reutenitü.

Mepüte'irüma yunenicü.

Xaye 'uhayeya vateta payeca.

14 Vateta pühüne 'axa 'anuyütü hasivitü.

15 Yü'ücatecü mepüyumexütüa xuriya memütayeurienicü.

16 Yuhuyeta mepüte'uca'una mepüteyuhiveritüa.

17 Huye haque mücatiyu'uximatüa mepücahemaririe.

18 Mepücateheiyehüvirie Cacaüyari yuhesüa.

19 Hicü tame müpaü tepütemate, naime 'inüari niuquiyari que maine, pütivarutaxatüa müme 'inüari niuquiyarisie memüteviya, yunaime vateni müranunamacü, Cacaüyari müvataxanetacü yunaime cuiepa memütama.

20 Cacaüyari hüxie 'inüari niuquiyari que maine yamütüyuricü, mücücü ni xevitü tevi heiserie pücapitüarieni. Masi 'inüari niuquiyaricü pütimate tita 'axa müti'ane.

Heiserie que mütipitüariva yuri müti'eriecü

21 Hicüri masi, masiücütü canayani Cacaüyari heiserie que mütiyupitüva, sepa 'inüari niuquiyari mumavenique. 'Inüari niuquiyari, texaxatamete vaxapayarita yacatinihecütani.

22 Cacaüyari heiserie que mütiyupitüva yuri ti'eriecacu Qesusi Cürisitusie, mücü nimasiücünü, heiserie que mütivapitüa yunaime yuri memüte'erie. Yücü mepüca'anene.

23 'Axa mepüte'uyuri yunaitü, yunaitü mepüca'aye'axüavave Cacaüyari visi mütivaxeiyacü,

24 heiserie mepupitüarie 'asimecatecuetatüarietü 'aixüa mütiuca'iyaricü 'iya, Cürisitu Qesusi müvatixünacü.

25 Cacaüyari nicayeni 'iya 'aixüa miyurienicü yuxuriyacü temüteheuyehüviyarienicü xüca yuri tete'erieca. Müpaü tiuyurieca masiücüme nayeitüani heiserie que mürexeiya, sepa mücativacühüavecai tita meripai 'axa memüte'uyuri hepaüsita, Cacaüyari mücayumexütüacaicü 'ana.

26 Nicayeni masiücüme mayeitüanicü hicü, heiserie que mürexeiya. 'Ayumieme mücü heiserie canexeyani, heiserie canipitüanita que mü'ane 'amuyeica yuri ti'erietü Qesusisie.

27 Hicüri quepaü 'aixüa tiyücühüaveni yuhepaüsita. Havaicü pücaüyve. Mericüte que mü'ane 'inüariyariicü catiyüve. Tita mütiyuriene, mücü ti'inüariyari va'atü. Tixaüsietü. Yuri que müti'erie, mücü cani'inüariyariitüni püta.

28 Tame 'ipaü tetenitamaica, teüteri heiserie mecaniupitüarieni yuri memüte'eriecü, sepa yamemücate'uyurienique 'inüari niuquiyari que maine.

29 Mesü Cacaüyari Huriyusixi xEICÜa tivacacaüyari. Memücahuriyusixita cativacacaüyari. Hü, memücahuriyusixi canivacacaüyaritüni.

30 Mericüte, Cacaüyari caniyuxevini. Heiserie nivapitüamücü müme xitequiya 'inüariyari memexiya, müme yuri memüte'eriecü. Heiserie nivapitüamücüta müme xitequiycü memüca'inüasie, müme yuri memüte'eriecü.

31 'Ayumieme nepaine, xüanacüa tetehayeitüa 'inüari niuquiyari xüca yuri tete'erieca. Tixaüsietü. Tepiseiriya püta 'inüari niuquiyari.

4

'Apurahami que mütiuyuri

¹ Mericüte que te'utiyuaneni tita 'Apurahami mütiucaxei hepaüsita. Mücü yateva canita'uquiyaritüni hesiena temüyecü.

² 'Ipaü teputiyuane, xüca 'Apurahami heiserie 'upitüarienique tixaütü mütiuyuricü, caniyüveniqueyu 'aixüa mütiyücühüaveni yuhepaüsita. Masi Cacaüyari hüxie pücaýve.

³ Que haine 'utüarica xapayari. 'Apurahami yuri tinita'eririeni Cacaüyari, 'ayumieme Cacaüyari heiserie hexeyame nimaicaitüni 'iya, paine.

⁴ Que mü'ane tixaü mütiyuriene, tita müti'iva 'imiquieri püca'eriva. Peuyevese masi menu'ünicü.

⁵ Que mü'ane püta 'asicatiyurienetü yuri müti'eri 'iyasie, müme memücaheyexeiya Cacaüyari que mü'ane heiserie müvapitüasie, mücü heiserie hexeyatü canimarivani yuri müti'eriecü.

⁶ Ravirita müpaü canaineni tevi que mütiyutemavie, quepaucua Cacaüyari heiserie hexeyame mimate, sepa tixaü mücatiuyurienique,

⁷ Mecaniyutemamavieca quepaucua
memüteheuyehüviyarieni
'Inüari que memüte'utisanaxü,
Quepaucua tita 'axa memüte'uyuri
müranucanamieni.

⁸ Caniyutemavieca mücü tevi,
Ti'aitame xüca 'axa tiyurieneme ca'erieca.

⁹ Mericüte 'ipaü meteyutemamavie müme xitequiya 'inüariyari memexeiya xeicüa. Müme memüca'inüasieta, müpaü mecateyutemamavie. Müpaü teputiyuane, 'Apurahami yuri

müti'eriecaicü, 'ayumieme heiserie hexeyatü canimarivacaitüni.

¹⁰ Que 'anetü müpaü ti'erivacai. Xitequiya 'inüariyari rexeiyacai 'ana, pücahexeyacai nusu. Xitequiya 'inüariyari pücahexeyacai, masi püca'inüasievecai.

¹¹ Xitequiya niutanaqui'erieni 'inüaritüme. Caniuseyumarieni heiserie mupitüariecü yuri tiuta'erieca mexi xitequiya 'inüariyari cahexeyacai. 'Ayumieme yunaitü yuri memüte'erie xitequiya 'inüariyari mecahexeyatü, müme va'uquiyari nayani, müme heiserie mehhexeyatü memümarivanicü.

¹² Mümeta xitequiya 'inüariyari memexeyia va'uquiyari nayani, müme xitequiya 'inüariyari xeicüa memexeyia pücatixaü, masi müme yamemütecahuta ta'uquiyari 'Apurahami huyetana yuri que müti'eriecai xitequiya 'inüariyari cahexeyatü.

Yuri ti'eriecacu hesiena que mütiunaquixü tita mütiutaxasie

¹³ Quepaucua 'Apurahami müpaü mütiutahüavarie, nivemamata, quename hesiena tinaquequecai naitü cuie, 'inüari niuquiyari hexeyatü müpaü pücatiutahüavarie. Heiserie 'upitüarieca püta yuri mütiuta'ericü, müpaü pütiutahüavarie.

¹⁴ Xücarü müme 'inüari niuquiyarisie memüteviya vahesie tinaquenique, xüanacüa xeicüa yuri tepüte'eriecaqueyu, yacü xeicüa müpaü pütiutahüavarieniqueyu 'iya.

¹⁵ 'Inüari niuquiyari haxüa pütiyupitüva. 'Inüari niuquiyari caxuavecacu, püca'itisana.

16 'Ayumieme yuri ti'eriecacu müpaü cani'aneni, para müpaü mütiyünicü 'iya 'aixüa tiuca'iyaricacu, tita mütitaxatüa müseiriyarienicü yunaime nive-mama vahesie mieme, müme 'inüari niuquiyarisie memüteviya vahesie mieme xEICÜA pÜCATIXAÜ, ma-sita müme 'Apurahamipaü yuri memüte'erie vahe-sie mieme. Mücü tanaime canita'uquiyaritüni,

17 que müre'uxa, Ne yumüireme nuivarite va'uquiyari nepümasi'ayeitüa. Cacaüyari hÜXIE yuri pÜTIUTA'eri hesiena, que mü'ane müquite müvaranutanieritüva, que mü'ane mütitahüave tita 'emücatiue mütinenicü, mücü hesie.

18 Mücü que mücatiyüvecai yuri müti'eriecacü ta'icuevatü, ta'icuevatü yuri tini'eriecaitüni. 'Ayumieme yumüireme nuivarite va'uquiyari nayani, müpaü que mütiutahüavarie, Müya meyupaümetü mecanacünicuni 'anivema.

19 PÜCA'utaveranaxü yuri ti'erietü, sepa me'erivacai yuvaiyari que mütimüximecai 'esivatücacu xei sienituyari viyari mexeyacaicü, sepa me'erivacai Sara mücayüvecai mütinivenicü.

20 PÜCAYUXAMURIECAI yÜCÜ ticu'erivatü tita CACAÜYARI mütitaxatüa hesiena mütinaquequecaicü, mücü hepaüsita, yuri cati'erietü pÜCAHATÜA. Masi yuri que müti'eriecai pÜTÜRÜCARIYARIECAI, visi 'ixatatü CACAÜYARI.

21 Müpaü pÜTIYUMAICAI, tita mütitahüavixü 'iya quename yatiyurieniquecai, müpaüta niyüvecaitüni yamütiyurienicü.

22 'Ayumiemicü heiserie pitüariecome ni'erivacaitüni, yuri müti'eriecaicü.

23 Que müti'erivacai 'iya, hesiena mieme xEICÜA pÜCARACA'utüarie,

24 masi tahesie miemeta müpaü pütü'utüarie. Müpaüta tepüte'erivani tame yuri tete'erietü 'iyasie que mü'ane müquite vasata menucuquetüa Tati'aitüvame Quesusi, mücü hesie.

25 Mücü püyetüiya ta'aurie temaxüricü, panucu-quetüarie heiserie temüpütüarienicü.

5

Tita temütehexeiya heiserie temüpütüarienicü

1 Mericüte heiserie temüpütüarienicü yuri tete'erietü, 'ayumieme 'aixüa tecatenitaxeiyani Cacaüyarimatü, Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu yatatipitüacacu.

2 Mücü yatatipitüacacuta, yuri tete'erietü müpaü teni'itüarieca, Cacaüyari 'aixüa tiniuca'iyarini tahesie mieme. 'Ateputi'u 'iya 'aixüa tiuca'iyaricacu. 'Aixüa tepütetacühüave yuri temüte'erieciü teta'icuevatü Cacaüyari visi mütatixeiyanicü.

3 Mücü meta, 'aixüa tepütetacühüave temü'uximatüarienicü müpaü tetemaitü, xüca te'uximatüarieca, tete'uca'enivatü tepacüne.

4 Xüca tete'uca'enivani, te'inüasietü tepacüne. Xüca te'inüasieca, teyüvavetü tepacüne yuri temüte'erieciü teta'icuevatü.

5 Müpaü teteta'icuevatü xüca yuri tete'erieca, tepücateviyasitüarieni, Cacaüyari ta'iyarisie müthüniyacü tasinaqui'erietü, 'Iyari Mütiyupata temüpütüarie yatiyuriencacu.

6 Cürisituri, quepaucua temuveraranicai cuxi tame, caniumüni tame Cacaüyari temüca'ayexeiya tahesie mieme, tucari 'aixüa mü'ane 'anuyeyacu.

7 Hicümüsü haveri mieme xeicüa xevitü pümüniqueyu tevi heiseriemecü yamüticamiesie mieme. Capücarî yuvaüriyaniqueyu 'asita mumünicü tevi 'aixüa mütiuca'iyarisie mieme.

8 Masi Cacaüyarî 'ipaü tiuyurieca masiücüme nayeitüani que mütatinaqui'erie, Cürisitu tahesie mieme mumücü tame 'axa teteyuriecacu cuxi.

9 Xuriyayacü heiserie temupitüaricü hicü, masi vaücava mücü pütasitavicueisitüani temücahecariecacü.

10 Te'eye'uniecacu Cacaüyarî nu'aya mumücü, tepupasie 'aixüa temütetaxeiyanicü Cacaüyarimatü. 'Ayumieme 'aixüa tetetaxeyatü, masi vaücava tepütavicueisitüarieni 'iya mayeyuricü.

11 Mücü meta, 'aixüa tepütetacühüave Cacaüyarî teha'erivatü Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu yamütiuyuricü. Mücü canihücütüni que mü'ane mütasi'upataxü 'aixüa temütetaxeiyanicü.

'Arani Cürisitupaü que mü'ane

12 Mericüsü tita 'axa müti'ane catiniuneni cuiepa tevi müyuxevicai 'axa mütiuyuricü. 'Axa mütiuyuricü caniumüni. Müpaürîta 'ayumieme yunaitü teüteri mecui'itü menacüne, yunaitü 'axa memüte'uyuricü.

13 'Inüari niuquiyari caxuavecacu cuxi, cuiepa memütama 'axa mepüteyuriecâi. Peru 'inüari niuquiyari caxuavecacu, tevisie pücarahüiva 'axa xüca tiuyurieni.

14 Masi 'Arani meri, 'arique yunaitü Muisexi 'amuyeicacâipai, yunaitü me'uyuitüarîeca mepucui, sepa hepaüna 'axa memücate'uyuri, 'Arani ta'aurie mavepaü que mücatiheiseriecâi.

Mücü 'Arani que mü'ane 'umamieniquecai cani'üquisicayaritüni.

15 Peru ta'aurie que mürave, müpaüta yaxaicüa tepücate'umiquie. Mücü müyuxevicai ta'aurie mavecü, hipatü mepucui, peru masi vaücava 'aixüa pütüca'iyari Cacaüyari, masi vaücava mepüte'umiquie, xevitü tevi Qesusi Cürisitütütü 'aixüa tiuca'iyaritü que mütimüriyaxü 'imiquieri hipame vahesie mieme.

16 Tita mütivarumi, mücü müpaü püca'ane que mütiuyü quepaucua mücü müyuxevicai 'axa mütiuyuri. Heiva 'axa mütiuyuricü, nanutahüiyani 'inüasietü. Masi que mütivarumi müixa ta'aurie me'axüriecu, heiserie mecaniupitüarieni püta.

17 Yuxevitü ta'aurie mavecü, yunaitü mepuyuitüarie memücü'inicü xeimecü. Masi vaücava müme memüyuvaüriya memi-tanaqui'erienicü cuini mieme que mütiuca'iyari 'iya, que mütimüriyaxü yu'imiquieri heiserie vapitüatü, müme me'ayeyuyuritü mepüte'aitani tevi müyuxevi Qesusi Cürisitütütü müpaü mütiuyuricü.

18 Hicüri 'ayumieme, xevitü ta'aurie mavecü que memüte'anutaxüriya yunaitü teüteri, müpaürita yaxaicüa yunaitü teüteri heiserie mecaniupitüarieni memayeyuyurinicü, xevitü heiseriemecü yamütiuyuricü.

19 Xevitü tevi yamücaticamiecaicü, hipame 'axa teyuruvamete que mütivarayeitüa, müpaürita yaxaicüa hipame heiserie mehexeiyame nivarayeitüamücü xevitüta yamüticamiecaicü.

20 'Inüari niuquiyariri punua masi yemecü mütitamüirecü ta'aurie que memüte'axürie.

Masisüari yemecü tiutamüiriyacu tita 'axa memüte'uyuri, 'anata Cacaüyari masi cuini mieme cuxi 'aixüa pütüca'iyaricai,

²¹ tita 'axa müti'ane que mütivacuyuitüvacai vacui'itü, müpäürta yaxecüa Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü müvayuitüanicü heiserie vapitüatü, tucari mücaxüve vapitüatü, Tati'aitüvame Quesusi Cürisitu yativapitüacacu.

6

Que temüte'ucui 'axa temücateyuriecä, que temüte'ayeyuyuri Cürisitusie teteviyatü

¹ Mericüte que te'utiyuaneniri. Capüca müpäü 'axa teteyurietü tetahayevani, 'iya masi cuini mieme 'aixüa mütiuca'iyarinicü.

² Pücatixaüsietü. Tameri temucui para 'axa temücateyuriecä, queri tete'ayeyuyurini müpäü teteyurietü.

³ Capüca 'asixecatemate, tame quetapaümetü temuca'üyarie Cürisitu Qesusisie temüteviyanicü, tame tecanica'üyarieni hepaüna temücuinicü.

⁴ 'Ayumieme hamatüana tepucateuquiexüa müpäü tete'uca'üyarieca temücuinicü, para yaxecüa hepaüna temu'uvanicü te'utihecuaritarieme que temüteyurie te'ayeyuyuritü tameta, müpäüta Cürisitu manucuquepäü müquite vasata ta'uquiyari visi mü'ane 'enucuquetüaca.

⁵ Quepaucua hepaüna temucui hamatüana tecanitaxevire. 'Ayumieme masisüari hepaünata tenanucu'uicuni.

⁶ 'Ipaü tepütemate, que temü'anenecai matüaripai, tecaniucui'iva hamatüana curuxisie, müca'unarienenicü tita 'axa temüte'uyuri tavaiyarisie,

tavari vaüriyarica temücate'uximayacacü tita 'axa müti'anesie mieme.

⁷ Que mü'ane mümüqui, mücü heiserie pexeiya 'axa mücatiyurienenicü.

⁸ Tame Cürisumatü temucuicü, 'ayumieme yuri teteni'erieca hamatüana tepayeyuyurini.

⁹ Müpaü tepütemate, Cürisitu müquite vasata 'anucuqueca hutarieca pücamüni. Püçayüve mücuyuitüarienicü mumünicü.

¹⁰ Que mütiumü, tita 'axa müti'ane hepaüsita caniumüni xei mieme. Que mürayeyuri, Cacaüyarisie mieme canayeyurini.

¹¹ Xemeta yaxaicüa müquite xequeneyu'erieca 'axa xemücateyuriecacü, xe'ayeyuyurime püta xequeneyu'erieca Cacaüyarisie mieme, Tati'aitüvame Cürisitu Qesusisie xeteviyatü.

¹² 'Ayumieme xevaiyari mumüximesie xe'u'uvatü, xepücacuyuitüarieni 'axa xemüteyuriecacü yaxemütecahunicü que mütiucahive'erie xevaiyari.

¹³ Xepüca'iyetuaniri yuvaiyari para cümana 'axa xemüteyuriecacü heiseriemecü yaxecatecahutü. Masisü müme memanutanenierixü müquite vasata vahepaü xeyüatü, xequeneyuyetuaca Cacaüyari müxecuyuitüirienicü xevaiyari, heiseriemecü yatiyurienetü.

¹⁴ Xepüçayüvaveni xemücuyuitüarienicü 'axa xemüteyuriecacü. Xepüçayüa 'inüari niuquiyari mütixe'aitüacü. Que mü'ane 'aixüa mütiuca'iyari mütixe'aitüacü püta xecaniyüaca.

Que temüte'uximaya tita mütiheiseriesie mieme

15 Qesü 'aneni. 'Inüari niuquiyari mücatati'aitüacü, que mü'ane 'aixüa mütiuca'yari püta mütati'aitüacü, 'ayumieme 'axa teteyurieca. Pücatixaüsetü.

16 Capüca 'asixecatemate, que mü'anesüa xemüyuyetua xemüte'uximayacacü 'iyasie mieme yaxemütecahunicü que maine, vaüriyarica te'uximayatamete xepühüme que mü'anesie mieme yaxemütecahu que maine. Xüca tita 'axa müti'anesie mieme xete'uximayaca, xecanicuicuni. Me xüca xete'uximayaca yaxetecahutü Cacaüyari que maine, heiserie xehexeyatü xecanacünicuni.

17 Pamüpariyusi nepipitüa Cacaüyari, sepa tita 'axa müti'anesie mieme xemüte'uximayacai, yu'iyaricü yaxetecahutü xenacüne que xemüteyeturiarie yaxete'üquitüarietü.

18 Xe'utixünarieca 'axa xemücateyuriecacü, tita mütiheiseriesie mieme xete'uximayatü xenacüne.

19 Tevipaü nepüticuxata xemüveraranicü teüteri vahepaü xete'u'iyaritü. Xepüyuyetuacai xevaiyari müti'uximayacacü tita mücati'itiyasie mieme tita 'inüari mütisanasie mieme, 'inüari xemütisananicü. Hicürita yaxaicüa xequeneyuyetua xevaiyari müti'uximayacacü tita mütiheiseriesie mieme, 'iyasie mieme xemüpasienicü.

20 Quepaucua tita 'axa müti'anesie mieme xemüte'uximayacai, xepuxüxünicai tita mütiheiserie hepaüsita.

21 Que xete'utixuxuaverecai 'ana. Hicü xepüyuteteviya mücü hepaüsita. Que mü'ane müpaü mütiyuriene, mücü müquitü canayeimücü.

22 Hicü püta xe'utixünarieca 'axa

xemücateyuriecacü, Cacaüyarisie mieme xete'uximayatü, 'ayumieme xeputixuxuavere xemüpasienicü 'iyasie mieme. Que mü'ane müpaü mütiyuriene, mücü tucari mücaxüve hexeyiatü canayeimücü.

²³ Camüsü, que mü'ane 'axa mütiuyuri, mücü müyacü 'apürapiniyarieni, masi Cacaüyari que mütatimicua, mücü tucari mücaxüve catanimicüacamücü Tati'aitüvame Cürisitu Qesusisie teteviyacacu.

7

Memüneneüque vahesie que mütimasiücü 'üquisica

¹ Ne'ivamarixi, xeme xemütemate que mütitita 'inüari niuquiyari, nepütixetaxatüaniqueyu. Capüca 'asixecatemate, 'inüari niuquiyari püti'aitüa tevi mexi 'ayeyuri xeicüa.

² 'Inüari niuquiyari que maine, peuyevese 'uca mürecacüna yücünasie mütiviyanicü mexi 'ayeyuri 'iya. Xüca cünaya 'umüni, puxünixü, 'inüari niuquiyari racüna müxata 'asipücahaine hepaüsitana.

³ Mericüte, xüca xeime 'uquisie tiviyani mexi cünaya 'ayeyuri, 'uca micumaüva que mü'ane mücayücüna canitaterüvariemücü. Mesü xüca 'umüni cünaya, puxünarie, 'inüari niuquiyari 'asica hainecacuri hepaüsitana. 'Ana xüca xeime 'uquisie tiviyani, 'uca micumaüva que mü'ane mücayücüna pücahücütüni.

⁴ Müpaüta yaxecüa xeme ne'ivama, Cürisitu yuvaiyarisie mumieriecü, xemeta xeniucui'iva 'inüari niuquiyari 'asimücahainenicü xehepaüsita. 'Ayumieme xeimesie xepüteviya, que mü'ane

müquite vasata manucuquesie, Cacaüyarisie mieme temutixuxuaverenicü.

⁵ Quepaucua teüteri vahepaü temüte'u'iyaricai, 'axa que temüteyuriecäi tetetacahive'erietü, tavaiyari niucuyuitüarivacaitüni, 'inüari niuquiyari yataticuyuitüvacacu. 'Ayumieme teniucuini que temüte'utixuxuaverecai.

⁶ Hicüri tenixüxünini, 'inüari niuquiyari 'asipücahaine tahepaüsita temucuicü tita mütativiyacai mücatasiviyacüri. 'Ayumiemerücü hecuamecü 'Iyari que maine teteni'uximayaca, 'utüarica ye'imecü que müti'eniürüücü püta tepücate'uximaya.

Tita 'axa müti'ane nehesie que mütiyeca

⁷ Queri te'utiyaneni. Capüca 'inüari niuquiyari 'axa 'ane. Pücatixaüsietü. Masi xüca 'inüari niuquiyari caxuavenique, ne nepücaretimaniqueyu 'axa que nemütiyuriene. Hive'erica nepücahetimaniqueyu xüca 'inüari niuquiyari müpaü ca'anuyünenique, Pepücati'acahive'erieca.

⁸ 'Aisicayari muxuavecaicü, tita 'axa nemütiuyuri nisütüani nesicuyuitüvatü para naimecü nemütinecahive'eriecacü. Xüca 'inüari niuquiyari 'umavenique, tita 'axa müti'ane pümüquiniqueyu.

⁹ Nesü heiva 'inüari niuquiyari necahexeyiatü 'anepuyeicacai. Quepaucua 'aisica münesi'u'axixü, tita 'axa nemütiyurienecai nanutanriere. Neri neni-umüni.

¹⁰ Mücü 'aisica münesi'anutanieritüaniquecai, que nemütitaxe, mücü pünesi'umi püta.

11 Peru 'aisica muxuavecaicü, tita 'axa nemütiuyuri nisutüani neti'irüviyatü, mücü 'aisicacü pünesi'umi.

12 'Ayumieme 'inüari niuquiyari Cacaüyarisüa canimiemetüni, 'aisicata hesüana pümieme, püheiserie, 'aixüa pü'ane.

13 Mericüte, mücü 'aixüa mü'ane tihücü tita münetiümie. Pücatixaüsietü. Masiri, para mümasiücünicü 'axa que müti'ane, tita 'axa nemütiuyuri pünesi'umi, 'icuyuitüvatü tita 'aixüa müti'ane. 'Ayumieme 'aisica muxuavecaicü, cuini mieme 'axa 'anetü nayani tita 'axa nemütiuyuri.

14 Tame tepütemate, 'inüari niuquiyari 'iyarisie pümieme. Ne püta teüteri vahepaü nepütiuca'iyari xeicüa. Tita 'axa müti'ane pünesi'unanai.

15 Nepüca'imate tita nemütiyuriene. Tita münetiinaque yanepücatiyuriene, masi tita nemüti'uxie yanepütiyuriene.

16 Hicü mericü, xüca tita mücanetinaque yanetiuriene, 'ayumieme 'aixüa nepütixeiya 'inüari niuquiyari, quename 'aixüa 'ane ne'utaitü.

17 Hicü neri nepücahücü que mü'ane müpaü mütiyuriene, masi tita 'axa müti'ane nehesie mütiyeca, mücü yapütiyuriene.

18 Ne nepütimate, nehesie tita 'aixüa müti'ane mücatiyeca, teüteri vahepaü que nemütiuca'iyari. 'Aixüa nepütiyurienieniqueyu peru nepünetexie 'aixüa que nemütiyurieniqueyu.

19 'Aixüa que nemütiyurieniqueyu, müpaü nepücatiyuriene. Masi 'axa que nemücatiyurieniqueyu, müpaü püta nepütiyuriene.

20 Mericüte xüca yanetiuriene que mücanetinaque, neri müpaü nepücatiyuriene, tita

'axa müti'ane nehesie mütiyecä püta yapütiyuriene.

²¹ Ipaü nepüretima 'inüari hepaüsita, quepaucua nemünevaüriya 'aixüa nemütiyurienicü, tita 'axa müti'ane nehesie 'apuve.

²² Que nemütinemate ne'iyarisie, nepünetemavi Cacaüyari 'inüarieya hepaüsita,

²³ peru 'inüari yücü 'aneme nepüxeiya nevaiyarisie tiviyame. Mücü 'inüari, que nemütinemate 'inüariyariatü mepuyucuitüve. Mücü 'inüari 'axa mü'ane nevaiyarisie mütiyiya pünesi'uvi.

²⁴ Ne xüa 'ui nepü'uximatüarie. Quepai pünesitavicueisitüani 'icü caxari que mütiümü.

²⁵ Pamüpariyusi nepipitüa Cacaüyari, Qesusi Cürisitu mütatü'aitüvame nesipareviecacu. 'Ayumiemi, que nemütinemate, nepüti'uximaya Cacaüyari 'inüarieyasie mieme, teüteri vahepaü que nemütiuca'iyari püta, nepüti'uximaya 'inüari 'axa mü'anesie mieme.

8

Que temüte'ayeyuyuri 'Iyarisie teteviyatü

¹ 'Ayumieme hicürixüa müme Cürisitu Qesusisie memüteyiya mepüca'anutaxüriyaniri, müme 'amemüca'u'uva teüteri vahepaü mete'u'iyaritü, 'Iyari püta que maine 'amemu'uva.

² Mücü 'inüari cümana 'Iyari tucari mipitüa que mü'ane Cürisitu Qesusisie mütiyiya, mücü pünesi'uxünaxü, mücanesicuyitüvanicü mücü 'inüari cümana 'axa nemütiyurienecai, cümana nemümü.

³ 'Inüari niuquiyari que mücatiyüvecai, que mütiveranicai temüteütericü, Cacaüyari püta nenutahüani tita 'axa müti'ane que memüteyurie

teüteri vahepaü mete'u'iyaritü. Nenutahüani yunive heyenü'aca teüteri 'axa memüteyuruva vahepaü 'aneme, heiyenü'aca tita 'axa müti'ane hepaüsita.

⁴ Müpaü catiniuyurieni, tita mütiheiserie 'inüari niuquiyari que maine maye'atüarienicü tahesie, tame 'atemüca'u'uva teüteri vahepaü tete'u'iyaritü, 'Iyari püta que maine 'atemu'uva tahesie.

⁵ Müme teüteri vahepaü mete'u'iyaritü 'amemu'uva, müme teüteri vahepaü mepüteyumate. Müme 'Iyari püta que maine 'amemu'uva, müme 'Iyaripaü mepüteyumate.

⁶ Xüca teüteri vahepaü tiyumaica, canimümücü. Xüca 'Iyaripaü tiyumaica, canayeyuricamücü, yu'iyarisie püca'uximatüarieca.

⁷ Que mü'ane teüteri vahepaü mütiyumate, mücü Cacaüyari cani'uxieca. Yapücatiecamie Cacaüyari 'inüarieyasie, ni müpaü püca'yüve.

⁸ Müme teüteri vahepaü memüte'u'iyari, müme 'asimepüca'yüvave para Cacaüyari münaqui'acacü.

⁹ Xemeri teüteri vahepaü xepücate'u'iyari. 'Iyarisie püta xepüteviya, xücate Cacaüyari 'Iyarieya xehesie yecani. Xüca xevitü Cürisitu 'Iyarieya cahexeiyani, mücü Cürisitusüa pücamieme.

¹⁰ Xüca Cürisitu xehesie tiviyani, xevaiyari canimüquini 'axa xemüte'uyuricü, xe'iyari masi canayeyurini heiserie xemupitüariecü.

¹¹ Que mü'ane menucuquetüa Qesusi müquite vasata, mücü 'Iyarieya xüca xehesie yecani, que mü'ane menucuquetüa Cürisitu Qesusi müquite vasata, mücütütü canenutanieritüamücü

xevaiyari cuicu'ime, 'Iyarieya xehesie mütiyeca yatiyurieneacu.

¹² 'Ayumieme ne'ivama, tixaütü püreuyevese yatemüteyuriecacü. Peru pücaheuyevese teüteri vahepaü temüyüacacü que memüte'u'iyari, 'ate'u'uvatü teüteri que memüte'u'iyari.

¹³ Xüca 'axe'u'uvani teüteri que memüte'u'iyari, xepücuini. 'Iyari xepareviecacu xüca xe'imieni tita yuvaiyarisie mütiyuriene tevi, xenayeyuyuricacuni.

¹⁴ Queyupaümeme Cacaüyari 'Iyarieya müvaravitücü, müme Cacaüyari nivemama mecanihümetüni.

¹⁵ Xeme 'iyari xepüca'utanaqui'erie vaüriyarica xemüte'uximaya hesiena mieme, tavari xemümacacü. Xenitanaqui'erieni 'Iyari Cacaüyari nivemama müxe'ayeitüa püta. Mücüsie teteviyatü müpaü tepüte'uhiva, Quemasi, 'uquiuyari.

¹⁶ Mücü 'Iyari ta'iyarimatü 'axeicüa mepütehecüata quename Cacaüyari türiyamama tehüme.

¹⁷ Xüca tetüriyamamatüni, tixaütü tahesie pütinaqueni. Tita Cacaüyari mütatimini tahesie pütinaqueni, Cürisitusie que mütinaquenita, xücate hamatüana tete'ucuine, hamatüanatarı visi te'ananetü temayeitüarienicü.

¹⁸ 'Ipaü nepüticu'eriva, que temütecuine hicü, mücü tixaütü catihücütüme tepü'erieca quepaucua temüxeisitüarieni visi que müti'ane 'uxa'a varie.

¹⁹ Naitü mütiunetüari püta'icueva Cacaüyari nivemama memasiücütü memacünecü, cui vaxeyamütü.

20 Tita mütiunetüari xüanacüa que mürayeitüari, müpaü mütiyuvaüriyacaicü müpaü pücatiyü. Que mü'ane müpaü 'aneme meyeitüa yamütiuyuricü püta puyü. Ta'icuevatü xeicüa yuri tini'erieca.

21 Tita mütiunetüari 'ayumieme püxünarieni, tita mütipünive müca'i'aitüacacüri, masi Cacaüyari türiyamama visi memü'anene vahepaü xünitü mayanicü.

22 Müpaü tepütemate, naitü mütiunetüari 'axeicüa ma'aiva, 'axeicüa müticuine hicüque.

23 Mücü meta, tameta 'Iyari temexeiya tita 'umüramiesie timiemetüme, siepüre tataüta tena'aivani teta'icuevatü Cacaüyari nivemama temacüncü quepauca tavaiyari müxünarieni.

24 Müpaü yuri tete'erietü teteta'icuevatü tep-utavicueisitüari. Peru xüca 'ixeiya tita müticuevie, masi püca'icuevieri. Queri ticuevieca tita mütixeiya.

25 Perusü xüca te'icuevieca tita temücatexeiya, tenita'icuevani tete'uca'enivatü.

26 Müpaürita yaxaicüa 'Iyari pütasiparevi que temüteverarani. 'Asitepücatemate tita temüte'itavavirieni que müreuyevese. Mücü 'Iyari masi tahesie mieme nitavavirivani Cacaüyari, ha'aivatü niuquiyari que mücatixuave.

27 Que mü'ane ta'iyari müta'inüata, mücü catin-imaica que müticu'eriva 'Iyari, 'iya mitavaviri-vacü Cacaüyari que mütinaque, müme Cacaüyarisie mieme memupasie vahesie mieme.

Yemecü que temütehe'iva naime

28 Tame müpaü tecatenimaica, müme memi-naqui'erie Cacaüyari, 'iya nivaparevieca, naime

ticuyitüvatü para 'aixüa memü'itüarienicü müme memuta'inieri, 'iya que mütiyuriemücücai meripai.

²⁹ Müme meripai müvamaicai, müme nu'ayapaü me'aneneme püvarayeitüamücücai meripai, 'iya yumüireme 'ivamarixi vamasica mayanicü.

³⁰ Müme meripai müya me'aneneme müvarayeitüamücücai, müme nivaruta'inieni. Müme müvaruta'inie, heiserie nivarupitüani. Müme heiserie müvarupitüa, visi me'aneneme nivarayeitüani.

³¹ Queri te'utiyuaneni xüca müpaü 'aneni. Xüca Cacaüyari tasinaqui'erieca, quepai pütasi'uxive'erieca.

³² Que mü'ane yunive müca'utavicueisitüa, miyetua püta tanaime tahesie mieme, 'iya xüari hamatüana naima pütatiminia.

³³ Quepai püvaxanetani müme Cacaüyari müvaranuyexei. Cacaüyari canihücütüni que mü'ane heiserie müvarupitüa.

³⁴ Quepairi püvaranutaxürieni. Cürisitu Quesusi canihücütüni que mü'ane mumü, que mü'ane masi manucuque, que mü'ane Cacaüyari serieta macaca, que mü'aneta tahesie mieme mitavaviriva.

³⁵ Quepai pütasipata Cürisitu mücatasinaqui'eriecacü. Xüca te'uximatüarieca, xüca tesaipünarieca, xüca te'utaveiyarieni, xüca teheuhacacuicuni, xüca temamaveni, xüca te'ucueriva'itüarieni, xüca tecui'ivarümeni, mücü naitü que tiyüve.

³⁶ Que müre'uxa, Taheyemecü tepücüi'iva 'ahesüa temümiemetecü. Muxasi memücüi'ivanipaü teni'erivani.

³⁷ Sepasü naimé, cuini mieme tecatene'ivani 'icü naimé 'iya mütasinaqui'erie yatatipitüacacu.

³⁸ Ne müpaü nepütinémate, sepa temücuini sepa temayeyuyurini, sepa niuquí tuayamete sepa te'aitamete memüyüaca, sepa tita hicü mütimieme sepa tita 'uxa'a mütimieme, sepa memütürüçavi,

³⁹ sepa müreutiteva sepa müreucateva, sepa que mütitita que 'anetü mütiunetüari, mücü püçayüveni mütasipata Cacaüyari mücatasinaqui'eriecacü, Cürisitu Quesusi mütati'aitüvame que mütatinaqui'erie.

9

'Ixaherisixi que memüte'anayexeyari

¹ Yuri nepaine Cürisitusie netiviyatü. Nepücati'itava, ne'iyari nehamatü yatinihecüatani 'Iyari Mütiyupatasie netiviyacacu.

² Müpaü nepaine, yemecü nepünehiverie, ne'iyarisie nepüticuine necatihayevatü.

³ Nemeuyehüiyaniqueyu Cürisitusie necativiyatü nemayanicü, ne'ivama vahesie mieme, müme memünemarema que memüte'utinunuiva, müme vahesie mieme.

⁴ Müme mecani'ixaherisixitüni. Müme Cacaüyari nivemama mepayeitüari, visi ti'aneme mepüte'upitüari, tütatute mepupitüari, 'inüari niuquiyari mepupitüari, Cacaüyarisie mieme 'uximayasica mepexeyia, mepüte'utahüavari que memütemiquieniquecai.

⁵ Ta'uquiyarima mepüva'uquiyarima, vasatata canimietüni que mü'ane heiserie mupitüarie Cürisitütütü, que mütiunuivaxü. 'Iya nai ti'aitame

Cacaüyari canihücütüni. 'Aixüa quetixasivani yuheyemecü. Müpaü xeicüa pü'ane.

⁶ Perusü Cacaüyari niuquieya pücajutatexie, müpaü püca'ane. Yunaitü 'Ixaherisie memüyecü, müme mepüca'ixaherisixi.

⁷ 'Apurahamisie memüyecücü xeicüa, yunaitü mepücatüriyamama. Masi müpaü paine, 'Isahaquisie memüyecüne, müme 'anivema mecanitaterüvariecuni.

⁸ 'Ipaü cani'aneni, türi vaiyarieyasie memüyecü, müme Cacaüyari türiyamama mepücahüme, masisü müme memutinunuiavaxü Cacaüyari que mütitahüavixü mütiminiquecai, mümetütü nivemama meputaterüvari.

⁹ Catinitahüave que mütiminiquecai müpaü haitü, 'Epaucua nepayeneni. 'Ana Sara yunive pex-eiyaniri.

¹⁰ Mücürita, 'ana Xevecasie yamepüte'inüaricai türi, ta'uquiyari 'Isahaqui muyuxevicai va'uquiyaritücacu.

¹¹ Mecatinunuiavecacu cuxi, tita 'aixüa müti'ane tita 'axa müti'ane mepücateyurievavecai cuxi para müseiriyarienicü tita Cacaüyari mütiyuriemücücai que mütivaranuyeteüxixü,

¹² que mü'ane müvaruta'inie yatiyurienetü, sepa tevi que mütiyurienecai. 'Ana Xeveca müpaü pütiutahüavari, Masicaya catini'uximayacamücü yumutasie mieme,

¹³ que müre'uxa, Nepinaqui'eriecai Cacuvu, 'Esahu püta nepu'uxiecai.

¹⁴ Mericüte, que te'utiyuaneni. Cacaüyari que mücatiheiserie pücatiyuriene. Pücatixaüsietü.

15 Müpaüri pütitahüavixü Muisexi, Nepinenimaya que mü'ane nemünenimayatamücü, nepi'üviya que mü'ane nemü'üviyamücü.

16 'Ayumieme sepasü xevitü yamütiyuvaüriya yamütiunanausa, Cacaüyari mütiyucananimaya canihücütüni que mü'ane müpaü müyüane.

17 'Utüarica niuquiyari müpaü püticühüave Parahuni, 'Ayumieme nepümasi'anucuquetüa, 'ahesie nemütihecüatanicü que nemütitürücaüye, naisari cuiepa nemücuxasivanicü que mü'ane nemühücü.

18 'Ayumieme caninenimayaca que mü'ane münenimayatamücü, se'ime nayeitüani que mü'ane se'ime mayeitüamücü.

19 Süricü müpaü pepüneticühüaveni, Mericüte, titayaricuta tiniuquixie cuxi. Quepai pi'uxive'erieca tita mütiyuriemücü 'iya.

20 Neuxei, 'ecüsüari que pepüpaicü pemita'eiyanicü Cacaüyari. Tita mütiuveviya que ticühüaveni 'ivevivame, Titayari 'ipaü ne'aneme penetiutavevi, 'utaitü.

21 Camü 'ivevame heiserie carexeiya haxu hepaüsita, xei tapuriyarcü mütitivevienicü xeime xari visi mürapiyacacü, xeimeta 'axa mürapiyacacü.

22 Sepa Cacaüyari masiücüme mayeitüamücü que mütihä'a, titahecüatamütü que mütitürücaüye, quesü yüni xüca cui tiuca'enivatü 'inevieni paüri mühecarieni müha'arisie müca'unarienicü.

23 Müpaü pütuyuri mütihecüatanicü vaücavamecü visi que müti'ane, visi 'aneme 'ayeitüatü paüri münenimaya, meripai micuha'aritüa visi 'anetü mayanicü.

24 Tamesü tecanihümetüni. Pütasi'uta'inie,
Huriyusixi vasata xEICÜA pücatixaü, masi
memücahuriyusixi vasatata pütasi'uta'inie.

25 Que maine Huxeya xapayarisie,
Müme memücaneteüterimatücai, neteüterima
nepütivataterüva.
'Iya mücanaqui'erivacai, münaqui'eriva
nepütitaterüva.

26 Haque müpaü memütetahüavarie,
Xepücaneteüterima,
Mana Cacaüyari mayeyuri nivemama
mepütaterüvarieni.

27 Quisariyaxita müpaü tiniuhiva 'Ixaheri
hepaüsita, Sepanetü 'Ixaheri xiüyarimama hara-
marasie mieme xiecaripaü memüyupaümenique,
hipatü xEICÜA mecanitavicueisitüariēcuni.

28 Heye'atüatü yuniuqui, 'imexütüatü
yacatiniyuriemücü Ti'aitame cuiepa.

29 Meripai que maineçaita Quisariyaxi,
Que mü'ane yumüireme mütiva'aitüvame
Xüca catasi'ucu'eiririenique tatüriyama,
Surumatari vahepaü tecani'itüarieniqueyu,
Cumuxatari vahepaü tepü'aneneniqueyu.

*Huriyusixi teüteriyari que memüteheiyehüva ni-
uqui 'aixüa manuyüne*

30 Mericüte, que te'utiyuaneni. Müme
memücahuriyusixi memücayumexütüacai
heiserie memexeiyanicü, müme heiserie
mecaniupitüarieni. Heiserie mepexeiya yuri
memüte'eriecü.

31 'Ixaherisixi püta memüyumexütüacai heis-
erie memexeiyanicü 'inüari niuquiyarisie mieme,
müme mepüca'aye'axüa 'inüari niuquiyarisie.

³² Titayariri. Yuri mepücate'eriecai, masi que memüteyuriecai mepüyumexütüacai. 'Ayumieme mepüca'aye'axüa. Meputi'ücamürixü tete mürati'ücamüritüresie,

³³ que müre'uxa,

Camü Siyunisie nepicaye tete mürati'ücamüritüre,
Tete cümana memüti'ücamürique.

Que mü'ane yuri müti'erie 'iyasie pücauteviyani.

10

¹ Ne'ivama, ne'iyaricü 'ipaü nepüreixeiyaniqueyu, 'ipaü nepütivaviri Cacaüyari müme vahesie mieme, memütavicueisitüarienicü.

² Netinihecüatani cuini mieme Cacaüyarisie mieme que memüteyumexütüa, masi 'aixüa metemaitü mepücayumexütüa.

³ 'Asimepücatemate heiserie que mütiyupitüva Cacaüyari. Yücümana püta mepütecuvautüve heiserie que memüteyupitüanicü. 'Ayumieme yamepücatecahu Cacaüyari que maine, heiserie müvapitüanicü.

⁴ Cürisitu nitaparitüani 'inüari niuquiyari, yunaitü yuri memüte'erie heiserie memüpitüarienicü.

⁵ Muisexiri müpaü tiniu'utüani, 'inüari niuquiyaricü heiserie que mürexeiya xatatü, müpaü 'utaitü, Que mü'ane tevi müpaü mütiyurieni, mücü canayeyuricamücü cümana.

⁶ Peru yuri müti'eriecü heiserie que mürexeiya, 'ipaü püta paine, 'Aiyarisie müpaü pepücati'acühüaveni, quepai taheima peutimieni pe'utaitü, Cürisitu manacavitünicü peticu'erivatü,

7 quepai peucamiēni meucatevasie pe'utaitü nusu, Cürisitu manativitünicü müquite vasata peticu'erivatü.

8 Masi que haine. Niuquiyari canehuraniri 'atenisie 'a'iyarisie. Tita temütecuxata yuri que müti'erie hepaüsita, mücü canihücütüni.

9 Müpaü paine, xüca 'atenicü peti'ahecüatüaca Qesusisie petiviyatü Ti'aitame que mütihücü, xüca 'a'iyaricü yuri peti'erieca quename Cacaüyari henucuquetüa müquite vasata, pecanitavicueisitüariemücü.

10 Yu'iyaricü tevi yuri püti'erie heiserie müpitüarienicü. Yutenicü pütüyuecütüa mütavicueisitüarienicü.

11 'Ipaü paine 'utüarica xapayari, Yunaitü hesiena yuri memüte'erie mepücajuteteviyani.

12 Huriyusixi Cüriyecusixi yücü mepüca'anene. Yunaime Tiva'aitüvame caniyuxevini, cui pütivamicua yunaitü memitahüave.

13 Yunaitü memitahüaveni Ti'aitame mepütavicueisitüarieni.

14 Mericüte, que mü'anesie yuri memücate'uta'erie que mete'ihüaveni. Quepaü yuri meteta'erieni que mü'anesie 'asimemücatehetimaivave hepaüsitana. Quepaü meteheitimani xüca 'umaveni que mü'ane mütivacuxaxatüvani.

15 Quepaü metecuxatani xüca mecaheutanü'ariexüani. Que müre'uxa, Müme memütecuxata que mücati'uximatüarieca yu'iyarisie, niuqui 'aixüa manuyüne memütecuxata, visi que 'aneneni vaqueiya.

16 Masi yunaitü yamepücatecacü niuqui 'aixüa

manuyüne que maine. Quisariyaxi müpaü paine,
Ti'aitame, quepai yuri tita'eririe tita mütiu'enie
yatetecuxatacacu tame.

¹⁷ Tita mütiu'enie mi'axixücü, 'ayumieme
tevi yuri pütiuta'erie. Müpaü catini'enani, tita
müticuxasiva Cürisitu hepaüsita mi'axixücü.

¹⁸ Masisü müpaü nepaine, mete'u'enana 'acu.
Camüsü,

Naisarie cuiempa peutayeixüa vaniuqui,
Cuie manunierapai neta'axüani vaxasica.

¹⁹ Mericüte, müpaü nepaineta, Süricü 'Ixaherisixi
yamecatehetima 'acu. Mericüsü Muisexi meri
'ipaü paine,

Xe'ütesacame nepüxe'ayeitüani xemüvatesanicü

Müme xei nuivariyari memücahüme.

Xevahecame teüteri 'asimemücatemaivave
nepüxe'ayeitüani.

²⁰ 'Arique Quisariyaxi camatü 'ipaü paine,
Müme memücanesicuvautüvecai mepünesi'utaxei.

Müme nehepaüsita memücatecu'ivavacai,
Vahüxie nemasiücütü nenayani.

²¹ Müpaüta naineni 'Ixaherisixi vahepaüsita,
Tucaricü nemama nepeutasera teüteri
yamemücatecahu memü'uxiva'a vahepa.

11

Hipatü 'Ixaherisixi que memüteyuhayevani

¹ Mericüsü 'ayumieme 'ipaü nepaine, Cacaüyari
tivarutixani'erie yuteüterima. Pücatixaüsietü. Neri
'Ixaherisixi necanixevitütüni. 'Apurahamisie
nepüyetüa, Venicamini nuivarieyasie nepümieme.

² Cacaüyari pücavarutixani'erie yuteüterima
meripai müvamaicai. Mesü 'asixecatemate que

maine 'utüarica xapayari 'Eriyaxi xatatü. Mücü nitavavirieni Cacaüyari 'Ixaherisixi vahepaüsita, müpaü 'utaitü,

³ Neuxei Ti'aitame, mepüvarucui müme memütecuxatacai 'ahesie mieme. Mepica'unaxüa haque 'amavari müratimemierivasie. Ne nexaüta nepünehayeva, mepünesicuvautüve memünesimienicü.

⁴ Peru Cacaüyari que tita'eitütü. 'Ipaüsietü, Nehesie mieme 'atahuta miriyari nepüvatiyasa 'uqisi, Vahari hüxie memücacatunuma'uivave.

⁵ Müpaüri yaxaicüa hicüta mepüyuhayevaxü hipatü memanayexeiyarie 'aixüa que mütiuca'iyari 'iya.

⁶ Camü 'aixüa mütiuca'iyaricü mepanayexeiyari, tixaütü memüte'uyuricü mepüca'anayexeiyari. Mesü, 'aixüa que mütiuca'iyari, xüca tixaütü meteyurieca me'anayexeiyarienique, mücü püta 'aixüa pücatiuca'iyariniqueyu. Xücateri me'anayexeiyarienique tixaütü memüte'uyuricü, 'aixüa tiuca'iyaritü pücvaranayexeiyaqueyu. Mesü, que memüte'uyurie, xüca 'aixüa tiuca'iyaritü varanayexeiyaque, müme püta tixaütü mepücateyurieniqueyu.

⁷ Queteri 'aneni. 'Ixaherisixi mepücaheitaxei tita memütecuvautüvecai. Müme memanayexeiyarie meneitaxeiya püta. Hipatü müme mesese'itü men-acüne,

⁸ que müre'uxa,
Cacaüyari 'iyari müyü'üraxie nivarupitüani,
Hüxi tivarupitüa cümana memücaheunenierenicü,
Naca tivarupitüa cümana memücaheu'enanacacü
Hicüque.

9 Ravirita müpaü paine,
 Mexasie quepaucua memüte'apica,
 'Ipari que'ayani, viniyari que'ayani vahesie
 mieme,
 Meque'utiquetamürixüani muva.
 'Amemüte'apinepaü mequete'epinirieni.
 10 Vahüxi que'acüpire memücaheunenierenicü.
 Me'anacatutusitü meque'acüne yuheyemecü.

Memücahuriyusixi que memütetavicueisitüarieni

11 Mericüsü nepaine, metiquetamürixüaca
 mecatehecaxüri yuheyemecü. Pücatixaüsietü.
 Masi ta'aurie memaxüricü müme, müme
 memücahuriyusixi mepütavicueisitüarieni,
 Huriyusixi memü'ütesanicü.

12 Ta'aurie memaxüricü cuiempa memütama
 vaüca que memüte'upitüarie, müme
 memüyutexiecü memücahuriyusixi vaüca
 que memüte'upitüarie, camü masi vaücava
 mecatepitüarieni cuxi quepaucua memaye'axüani
 Huriyusixi.

13 Ne müpaü nepütixecühüave xeme
 xemücahuriyusixi, ne que nemürenü'arie
 memücahuriyusixi vahesüa, 'aixüa nepaine
 nehüritüarica hepaüsita,

14 siparasü xüca neyüveni nemüva'ütesatüanicü
 ne'ivamarixi, siparasü xüca nevatavicueisitüani
 hipame müme.

15 Müme memüxani'erivacü, cuiempa memütama
 meniupasieni 'aixüa memütexeyarienicü.
 Masi vaücava cuxi catiyüni quepaucua
 memünaqui'erivani. Xüari cuiempa memütama
 'ayumieme mepanutaneniereni müquite vasata.

16 Hecuame mavariyari xüca Cacaüyarisie mieme 'upasieni, naitü yacatinipasiemücü. Nanayari xüca Cacaüyarisie mieme 'upasieni, mamateyata canipasiemücü.

17 Hicü hipatü mamateya menanumurixüani, 'ecü huriva yeutanaca pehücütütü vasata peni-ucaquerieni huriva cüeyari nanayasie mieme hayari que müracacapaü pe'ietü pemayanicü va-hepaü.

18 'Ayumieme pepücavatave'erieca mamateya. Xücari pevatave'erieca, camü 'ecü pepüca'itituica nanayari, nanayari püta pümasitituica 'ecü.

19 'Ecüri müpaü pepütayüni, Mamateya mepanumurariexüa nemücaquerienicü ne.

20 Mericüte, yuri memücate'eriecaicü, 'ayumieme mepanumurariexüa. 'Ecüsü yuri pemüti'eriecü 'apepuve. Pepüca'anuyehaitürüve que pemüti'amate, masi queneumaca.

21 Xücari Cacaüyari cavarucu'eirieni mamateya yücümana memutinexüa, tietü camasicu'eiriamücü 'ecüta.

22 Camü 'aixüa que tiuca'iyari que tise'ita Cacaüyari. Canise'icaitüni memacaxüri vahepaüsita. 'Aixüa catiniuca'iyarini 'ahepaüsita xüca pe'ahayevani 'aixüa tiuca'iyaricacu'iya. Me xüca catixaütüni, penanuvitequiemücü 'ecüta.

23 Mümerita xüca yuri mecate'erietü mecayuhayevani, müme mepeca'uitüarieni. Cacaüyari türücariya canexeyani tavari müvaca'uitüanicü.

24 'Ecüri huriva yeutanaca mutinuivaxüsie pemiemetütü penanuvitequieni, haraverita mieme hurivasie peniucacherieni que

pemücatiunuiavaxü. Masi yemecü müme
mamateya mücü hurivasie memümiemete
mecateca'uitüarieni yücüyeyarisie.

*'Imatürieca que memütetavicueisitüarieni
'Ixaherisixi*

²⁵ Ne'ivama, yacü xEICÜa capa temaivavemete
xeyu'eriecacü, pücanesinaqueni queyu xüca xeca-
heitimanique 'icü niuqui muti'aviesiecai. Hipatü
xeicüa 'Ixaherisixi mesese'itü menacüne, mexi yu-
naitü memücahuriyusixi meca'aye'axüavave.

²⁶ Müpaü tiyüyu, yunaitü 'Ixaherisixi meni-
tavicueisitüariēcuni, que müre'uxa,
Tiyuvicueisitüvame Siyunisie nayeyeimücü.
Ta'aurie pehüani Cacuvu,
Cacaüyari ca'ayexeyatü mücayuhayevacü.

²⁷ 'Ipaü netinivaveviriemücü türatu
Quepaucua nemüvanavairieni tita 'axa
memüte'uyurie.

²⁸ Niuqui 'aixüa manuyüne que müticuxasiva,
müme meniu'uxiva'ani, xeme 'aixüa
xemü'itüarienicü. Peru que memüte'anayexeyarie,
Cacaüyari püvanaqui'erie va'uquiyarima
müvanaqui'eriecaicü.

²⁹ Cacaüyari pücayupata que mütivamicua que
mütiva'inie.

³⁰ Xemesü que yaxemücatecahucai'anapai, hicü
que xemütenenimayasie mexi müme yamecatec-
ahu,

³¹ yaxEICÜa müme hicü yamepücatecahu
mexi xenenimayasie xeme, mümerita hicürixüa
memünenimayasiecacü.

32 Cacaüyari yunaime nivayetu-
ani yamemücatecahunicü, yunaime
müvanenimayacü.

33 Quetimarive, Cacaüyari vaücava que
mürexeyia, que mütimaive, vaüca que mütime.
Que tiyutexie tevi 'i'inüatatü tita mütiyücühüave
Cacaüyari, 'icuvaunetü huyeteya.

34 Quepai püretima Ti'aitame que mütiyumate,
Quepai picu'imaiya.

35 Quepai pütimicua meri, 'amürapinenicü 'iya.

36 Naitü hesüana catinaneicani, 'acatiniuveni 'iya
ticuyütüvacacu, hesiena catinimiemetüni. 'Aixüa
queticuxasivani yuheyemecü.

12

*Que müreuyevese yamütiyurienicü Cacaüyarisie
mieme pasietü*

1 'Ayumieme ne'ivama Cacaüyari
mütiyucanenimayacü, müpaü netinixevavirica,
xemiyetuanicü yuvaiyari mavari mayanicü
mayeyuri mupasie minaque Cacaüyari. Mücü
'uximayasicacü xecaneyexeyiacacuni 'iyarisie
mümiemecü.

2 Müme hicü cuiepa memütama xepücava'üqueni,
masi yücü xe'ananetü xequenacüni xetihehe-
cuareme que xemütecu'eriva. Müpaü xeteyurietü
heiseriemecü xeneitimaicuni tita mütinaque
Cacaüyari, tita 'aixüa müti'ane titacü mütinaqui'a
titacü müraye'ave.

3 'Iya 'aixüa mütiuca'iyaricü nehesie mieme,
'ayumieme müpaü nepütixecühüave yuxexütü
yuhesüa xemetitei, xepüca'anuyehaitürüveni
xeteyücühüavetü yuhepaüsita que mücareuyevese

yaxemüteyücühüavenicü. Masi yaxequeteneyücühüaveni para 'aixüa xemüteyumaicacü püta, yuxexuitü Cacaüyari que mütixe'u'inüasirie yuri xemüte'eriecacü.

⁴ Tavaiyari caniyuxevini, peru paüriyari hesiena mümieme canimüireni. Xexuitü paüriyari yücü pütiyuruva.

⁵ Tameta temümüire, xei vaiyari tecanühümetüni Cürisitusie teteviyatü. 'Axeicüa taxexuitü tinitapinitüni.

⁶ Yücü teteniumiquivani, 'iya 'aixüa que mütiuca'iyari taxexuime tahesie mieme. Xüca müpaü tete'umiquieni texaxatamete temacü necü, yatepüte'umiquiva yuri que temüte'erie.

⁷ Xüca teteparevivametetüni, teteparevietü yatepüte'umiquiva, xüca tete'üquitametetüni, tete'üquitatü yatepüte'umiquiva,

⁸ xüca tetetutuicametetüni, tevatuicatü yatepüte'umiquiva. Que mü'ane mütivamicua, 'aixüa 'iyaricü mütivamicuanicü yapütiumiquiva, que mü'ane müti'aita, yamütiumexüitüacacü yapütiumiquiva, que mü'ane müvanenimaya hipame, müyutemaviecacü yapütiumiquiva.

Cürisitu teüterimama que yamemütecahuni

⁹ Yacü xeicüa xecayüatü xequeteneyucanaqui'erieca. Xe'ixeümatü tita 'axa müti'ane, tita 'aixüa müti'anesie xequeteneviyani.

¹⁰ Que xemütevanaqui'erie yu'ivamarixi, yu'iyaricü xequenivahive'erieca. Yuxexuitü masi xequenivapitüaca yu'ivama ve'emete xeva'erietü.

¹¹ Xepücayü'üraraxieca que xemüteyumexüitüa. 'Aixüa 'iyaricü xequeneyuvaüriyaca. Xequetene'uximayaca Ti'aitamesie mieme.

12 Yuri que xemüte'erie xeta'icuevatü, xequeneyutemamavieca. Que xemüte'uximatüarie, xequeteneuca'enivani. Que xemüteyunenevie, xepücatehayevani.

13 Cacaüyari teüterimama que memüteheiyehüva, xequenivaparevieca. Xequeneyumexütüaca xeva'inietü cu'uvamete.

14 'Aixüa xequetenivaxatani müme memüxe'uveyia vahepaüsita 'aixüa memü'itüarienicü. 'Aixüa xequetenivaxatani, tixaü xepücatevaxatani para 'axa memü'itüarienicü.

15 Memüyutemamavie vahamatü xequeneyutemamavieca. Memütisuana vahamatü xequeneutisuanani.

16 Yaxeicüa xequeteneyücühüaveni yuhepaüsita yuxexütü. Xepüca'anuyehaitürüveni que xemüteyumate, masi tixaütü memücatehüme vahamatü xequeneu'uvani. Yacü xeicüa xetecu'erivatü, xetemaivavemete xepücayu'erieca.

17 Ni xeime 'axa xepücate'apica 'iya 'axa xe'uyuriecü. Xequetenecuvava 'aixüa xemüteyuriecacü yunaime teüteri vahüxie.

18 Xüca xeyüvaveni, que xemüteyurie xeme, cayuvatü xequeteneteni yunaime teüteri vahamatü.

19 Nenaqui'erima, yuhesie mieme xepücaycuitüveni, masi xequetenehayevani müme püta memühecarienicü. Müpaü püre'uxa, Ne xehesie mieme nepünemieneni. 'Anepürapica ne, canaineni Ti'aitame.

20 Masisü xüca que mü'ane mümasi'uxie heuhacamücüni, quetineumicua. Xüca heuharimücüni,

queneuharitüa. Müpaü petiyurienetü pecani-hiveritüamücü müpaü mütiyumaicacü que mü'ane muteviyasitüariepaü.

²¹ Xepüca'ipitüani tita 'axa müti'ane müxeha'ivanicü, masi xequena'ivani tita 'axa müti'ane, 'aixüa xeteyurietü püta.

13

¹ Yunaitü yamequetecahu que memüte'aita müme heiserie memexeiya memüte'aitanicü, müme vaheima memucayasarie. Tevi heiserie pücahexeyaniqueyu müti'aitanicü, me xüca Cacaüyari ca'ipitüanique. Müme heiserie memexeiya hicü memüte'aitanicü mecani'aisieca, Cacaüyari tiva'aitüacacu.

² 'Ayumieme que mü'ane meye'unie cuiepa ti'aitame, mücü caneye'unieca tita Cacaüyari mütiuta'aitaxü. Müme memeye'unie yücümana menanuyutaxüricuni.

³ 'Isücate mepüca'yüa memimariutanicü que mü'ane 'aixüa mütiyuriene, masi mepü'yüa memimariutanicü que mü'ane 'axa mütiyuriene püta. Pereuyeimücü peca'imacarütü que mü'ane heiserie mexeiya müti'aitanicü 'acu. Mericüte, 'aixüa quetineyurieneni. Mücüri 'aixüa paineni 'ahepaüsita.

⁴ Cacaüyari parevivameya canihücütüni 'aixüa pemü'itüarienicü. Me xüca 'axa petiyurieneni, queneumaca. Yacü pücahecue'e 'ixipara. Cacaüyari parevivameya canihücütüni haxüacü mürepinirienicü que mü'ane 'axa mütiyuriene.

5 'Ayumieme peuyevese yamüticamienicü que müti'aita, haxüacü xeicüa pücatixaü, masi yu'iyarisie 'aixüa mütiyumaicacüta.

6 'Ayumiemerita xepüteyutuani que xemüteheuyehüviyarüva. Müme Cacaüyari tupirisiximama mecanihümetüni, mücücü mecani'ayumiemetetüni.

7 Xequetenivarapinirieca yunaime tita müreuyevese. Xequene'ütüa que mü'ane meuyevese xemi'ütüanicü tita xemüteheuyehüviyarüva. Xequene'ütüa que mü'ane meuyevese cuviyexunu tuminieya xemi'ütüanicü. Xequeteneuyehüvirieca que mü'ane meuyevese xemüteheiyehüviriecacü. Ve'eme xequenexatani que mü'ane meuyevese ve'eme xemüxatanicü.

8 'Aixüa pücaüni xüca heuyeveca xeime xemüte'apiniriecacü. Peuyevese xeicüa xemüyunaqui'eriecacü püta. Que mü'ane minaqu'erie xeime, mücü caneye'atüaniri 'inüari niuquiyari.

9 Mücü niuqui, xeime 'üyaya pepücacumaüvani, pepücati'amemivani, pepücatinavayani, peti'itavatü pepücatihecüatani, pepücati'acahive'erieca, que maine, xevitü 'aisica xüca xuavenita, mücü naitü catiniyutaxevire 'icü niuquicü, Pepinaqui'erieca 'ahepaü tevi que pemüti'anaqui'erie 'ecü.

10 'Inaqui'erietü yuhepaü tevi, 'axa püca'iyurieneni. 'Ayumieme tiyucanaqui'erietü caneye'atüamücü 'inüari niuquiyari.

11 Mücü meta, xenimaicari 'icü tucari. Hicürixüa canaye'aniri xemanutanenierenicü xecusutü. Hicü canahuraniri temütavicueisitüarieni.

Quepaucua yuri temüte'uta'erie pücahahuracai hicüpaü.

¹² Tücarì pütixüxime, tucari nehuraniri. Hicü 'ayumieme teque'icu'eirieni tita teüteri memüteyurie yüvipa timieme. Cuya tepüayari teque'anacatücüni hecüaripa mieme.

¹³ 'Aixüa 'anemecü teque'u'uvani hecüaripa memü'uva vahepaü teyüatü, teca'ixüaratüvetü tecatarüvetü tecarucusixitütü tecaheutayexürietü tecata'eririyatü teca'ütesatü.

¹⁴ Masi xequenacatücüni que mü'ane Ti'aitame Qesusi Cürisitu mühücü. Xepücayuha'arütüaca yaxemüteyuriecacü que memüte'ucahive'erie teüteri vahepaü xete'u'iyarütü.

14

Müme memüverarani yuri que memüte'erie

¹ Xequeneutanaqui'erie que mü'ane müverani yuri que müti'erie, peru niuqui xemüxüatüacacü que müticu'eriva hepaüsita pücatixaü.

² Xevitü yuri catini'erieca quename yüve nai müticuaca, xevitüta müverani sisiüravime xeicüa püca'a.

³ Que mü'ane müticua'a püca'itave'erieca que mü'ane mücaticua'a. Que mü'aneta mücaticua'a püca'iniuquimani que mü'ane müticua'a, Cacaüyari mitanaqui'ericü 'iya.

⁴ 'Ecüsü que pepüpaicü peminiuquimanicü que mü'ane xeimesie mieme müti'uximaya. Yucusiyari hürüpa 'aputive 'apative nusu. 'Aputivenitütü. Cusiyarieya türücariya pexeiya 'amitaquetüanicü.

⁵ Mücü meta, xevitü tucarite yücü 'aneneme cani'erieca, xevitüta naitü tucari yaxecüa

ti'aneneme ni'erieca. Yuxexuitü yu'iyarisie heiseriemecü mequeteyumaica.

6 Que mü'ane ma'eriva tucari, Ti'aitamesie mieme yüanetü cana'erivani. Que mü'ane mücaha'eriva tucari, mücüta Ti'aitamesie mieme yüanetü pücaha'eriva. Que mü'ane müticua'a, Ti'aitamesie mieme yüanetü catinicuaca, pamüpariyusi nipitüani Cacaüyari. Que mü'ane mücaticua'a, mücüta Ti'aitamesie mieme yüanetü pücaticua'a, pamüpariyusi nipitüani Cacaüyari.

7 Xevitü tame yuhesie mieme xeicüa püca'ayeyuri, yuhesie mieme xeicüa püca'umüni.

8 Xüca te'ayeyuyurini, Ti'aitamesie mieme tenayeyuyurini. Xüca te'ucuini, Ti'aitamesie mieme tenicuicuni. 'Ayumieme sepa temayeyuri sepa temücuini, Ti'aitamesüa tecanümiemetetüni.

9 'Ayumiemerita Cürisitu niümüni nanutaniere, müme memümüquite memayeyuyurita tiva'aitüvame mayanicü.

10 'Ecüri titayari petiniuquima 'a'iva. 'Ecütari, titayari petitave'erie 'a'iva. Tanaitü tecaniuti'uicuni Cacaüyari 'uvenieya hüxie.

11 Müpaü püre'uxa,
Ne necanayeyurini, canaineni Ti'aitame.
'Ayumieme nehüxie yunaitü meni-
catunuma'uicuni,
Yunaitü yutetacü 'aixüa mecanihecüatacacuni Ca-
caüyari.

12 Hicü 'ayumieme taxexuitü tahesie mieme tepütiniuni Cacaüyari hüxie.

Xepüca'icahüani titasie mütitiquetamüreni xe'iva

13 'Ayumieme tepücataniuquimatüveni. Masi 'ipaü xequeteneyumaica püta, xemüca'icahüani titasie mütiquetamüveni xe'iva, titacü mativauseni.

14 'Ipaü nepütimate, Ti'aitame Qesusisie netiviyatü 'ipaü yuri nepüti'erie, tixaütü xüca cati'itiyaca, yücümana müpaü püca'ane. Masi xeicüa, que mü'ane ca'itiyacame mü'erie, mücüsie mieme püca'itiya.

15 Xüca 'a'iva 'uhiveritüarieni 'icuaicü, 'ecü pe'inaqui'erietü pepüca'yüane. 'A'icuaicü pepüca'ica'unani que mü'anesie mieme mumü Cürisitu.

16 Tita xehesie mieme 'aixüa müti'ane, xüca tüma 'axa caticuxasivanique.

17 Cacaüyari 'i'aitüacacu xüca 'a'uyeicani tevi, sepa müticua'a sepa müranuye'e, heiserie canipitüarieni, yu'iyarisie püca'uximatüarie, niyutemavieca 'Iyari Mütiyupatasie tiviyatü.

18 Que mü'ane müpaü tiyurienetü müti'uximaya Cürisitusie mieme, Cacaüyari caninaqui'acamücü 'iya hepaüsita, teüterita meneitimaicuni 'aixüa que mütiyuriene.

19 'Ayumiemicü tame tenitamexütüaca cümana ta'iyarisie temüca'uximatüariecacü, cümana 'axeicüa temütaseiriyanicü tanaitü.

20 'Icuaicü pepüca'ica'unani tita Cacaüyari mütiuyuri. Naitüri catini'itiyaca, peru 'axa püyüni xüca tevi ticuatü 'itiquetamüra xeime.

21 'Aixüa püyüniqeyu masi xüca vai pecacua'anique xüca vinu peca'anuye'enique, xüca tixaü pecatiyurienenique cümana 'a'iva mativauseni mütiquetamüre müveranare.

22 Yuri que pemüti'erie, 'acümana yaque-tinecu'erivani Cacaüyari hüxie. Caniyutemavieca que mü'ane yuhesie mücarahüpa paüri 'aixüa 'aneme 'erietü.

23 Que mü'ane müyuxamurie yücü ticu'erivatü, mücü nanutahüiyamücü xüca ticuaca, yuri ti'erietü mücayüanecü. Nai mütiyuriene yuri que mücati'erie, 'axa tiniyurieneni.

15

Memütürücavi memüverarani

1 Caneuyevecani tame temüyüvavemete teminevienü tita memücateyüvave müme memüverarani. Tepücayüaca para taxaütame xeicüa temünaqui'acacü.

2 Taxexütü tequeyüaca tahepaü tevi püta münaqui'acacü, 'aixüa mü'itüarienicü müseiriyarienicü.

3 Ni Cürisitu pücayüanecai para yuxaütame xe-icüa münaqui'acacü, masi que müre'uxa, Müme 'axa que memutiyanecai 'ahepaüsita, vaniuxixiya pünesi'u'axixü ne püta.

4 Naitü meripai mütiuti'utüarie, temüteti'üquitüarienicü tiniuti'utüarieni, para tete'uca'enivatü 'utüarica xapayari tasinütüacacu yuri temüte'eriecacü teta'icuevatü.

5 Mücü Cacaüyari müpaü mütatipitüva temüte'uca'enivanicü temünütüarienicü, mücü quexepitüaca yaxecüa xemüteyumaicacü yuhesüa, Cürisitu Qesusi que maine,

6 'axeicüa xei tetayaricü xe'utaniütü 'aixüa xemutiyanenicü que mü'ane Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu mücacaüyarieya mü'uquiyarieya hepaüsita.

*Niuqui 'aixüa manuyüne memücahuriyusixi vahe-
sie que mütimieme*

⁷ 'Ayumieme xequeneyutanaqui'erie yunaitü,
Cürisitu müxe'utanaqui'eripaü, Cacaüyari 'aixüa
müticühüavarüvanicü.

⁸ 'Ipaü nepaine, Cürisitu müme xitequiya
'inüariyari memexeiya vaparevivame nayani,
masiücüme meyeitüanicü yuri que maine
Cacaüyari, mitaseiriyanicüta tita meripai
mütivarutahüavixü ta'uquiyarima quename
metemiquieniquecai,

⁹ mümëta memücahuriyusixi 'aixüa memutiya-
nenicü Cacaüyari hepaüsita müvanenimayacü, que
müre'uxa,

'Ayumieme 'aixüa nemanihēcüatacamücü
memücahuriyusixi vahesüa,
Nemaninüavacamücü que mü'ane pemühücü.

¹⁰ Tavarü müpaü paine,
Xemücahuriyusixi xequeneyutemamavieca
teüterimama vahamatü.

¹¹ Tavarita,
'Aixüa xequeteneutahüavi Ti'aitame hepaüsita
Yunaitü xemücahuriyusixi.
Yunaitü nuivarite 'aixüa mequehaitücani
hepaüsitana.

¹² Tavarü Quisariyaxi müpaü paine,
Quisahi quie mieme tinitinemücü nana,
Que mü'ane manucuqueni mütiva'aitüanicü
memücahuriyusixi.

Hesiena yuri mecateni'eriecacuni
Memücahuriyusixi meta'icuevatü.

¹³ Hicü 'iya Cacaüyari mütasi'upitüva
temüta'icuevanicü yuri tete'erietü, mücü

quexehüniyani naimecü xemüyutemamaviecacü yu'iyarisie xemüca'uximatüariecacü mexi yuri xete'erie, masi vaücava yuri xemüte'eriecacü xeta'icuevatü, 'Iyari Mütiyupata xetürüariyacacu.

14 Neri yuri nepüti'erie ne'ivama xehepaüsita, quename yücümana xehüpüne 'aixüa xeteyurietü, quename xe'aye'axüavave nai xetemaitü, quename xeyüvave xemüyü'imaiyanicü.

15 Hipame tapari necueriva'atü nepütixe'uta'utüiri, tavari nexeha'eritüatü hepaüsitana yacütüniquetü, Cacaüyari 'aixüa tiuca'iyaritü müpaü münetiümicü,

16 Cürisitu Quesusi parevivameya nemayanicü memücahuriyusixi vahesie mieme, mara'acamepaü neti'uximayatü Cacaüyari niuquieya 'aixüa manuyünesie mieme, müme memücahuriyusixi mavari memacü necü memütanaqui'eriva, Cacaüyarisie mieme memupasie 'Iyari Mütiyupata yativapatacacu.

17 Hicüsü Cürisitu Quesusisie netiviyatü necaniyüveni 'aixüa nemütinecühüaveni nehepaüsita, tita Cacaüyari mütiyuriene nexatatü.

18 Nepücacueriva'a tixaütü nemüticuxatanicü, tita Cürisitu mütiuyuri yanetiuri enecacu ne xeicüa nepüticuxatani. Yanetiuri enecacu, müme memücahuriyusixi yametecahutü menacüne, netaniucacacu neti'uximayacacu,

19 türücaria nehexeiyacacu 'inüarite mamarivavemete mütiyünicü, türücaria nehexeiyacacu 'Iyarisüa mümieme. Querusareme neheyeyaca 'Iriricupai neheyeyuneca nenaye'ani yemecü neticuxatatü niuqui 'aixüa manuyüne Cürisitu hepaüsita,

20 'ipaü netinemexüitüatü, nemüticuxatanicü ni-
uqui 'aixüa manuyüne haque que mü'ane Cürisitu
mühücü mücaxasieve xeicüa, capa xeime tenarieya
heima ne'anuinicü ne.

21 Masi müpaü que müre'uxa,
Müme 'asimemücate'utahüavarie hepaüsitana,
müme menixeyacacuni,
Hepaüsitana memüca'u'enana meneitimaicuni.

Papuru que müreuyeimücücai Xumapaitü

22 'Ayumieme müixa nepacunuitüarie
nemücaxe'u'ivatamienicü.

23 Hicüri 'uva pumaveri haque
nemüre'uximayaca. Müixa viyari nepütihive'erie
nemüxe'u'ivatamienicü

24 quepaucua 'Isipaniya nemümie.
Ne'anuyeneme nepüxexeyaniqueyu. Xemeta
mana xepünesi'anuyenü'ani, xehesüa netemavier-
itüariyu 'esiva meri.

25 Masi hicü Querusareme nepüyemie nevapare-
vienique Cacaüyari teüterimama.

26 Maseruniyatari 'Acaiyatari meniyuvaüriya
'axeicüa tixaütü memütevaminicü müme
memümamave Cacaüyari teüterimama vasata
memetitei Querusaremetari.

27 Müpaü meteniyuvaüriyani, neuyevecata
müpaü memütevarapinirienicü. Memücahuriyusixi
vahepaü meheixeyatü mepacü 'Iyarisie
timieme. Peuyevese mümetari memüvaparevienicü
vaiyarisie timieme hepaüsita.

28 'Ayumieme 'icü ne'aye'atüame, 'icü
va'imiquieri nevayetuirieme, nenayeimücü,
xehesüa ne'anuyeneme 'Isipaniya nemeta'anicü.

29 Xehesüa quepaucua nemeta'ani, nepütimate nemunuani nehünetü niuqui Cürisitu hepaüsita 'aixüa manuyünesie timiemecü 'aixüa xemü'itüarienicü.

30 Qesusi Cürisitu mütati'aitüvamecü, 'Iyari mütasipitüacü temütetacanaqui'eriecacü, 'ipaü netinixetavavirieni ne'ivama, cui xemünesipareviecacü nenevieri xe'ipitüatü Cacaüyari nehésie mieme

31 nemütaviceisitüarienicü, Cureya memütama yamemücatecahu 'axa memücanesiyurienicü, memünaqui'acacüta Cacaüyari teüterimama, que nemütivaparevieni Querusaremesie,

32 para xehamatü nemü'uxipiecacü quepaucua nenetemavietü nemeta'ani xehesüa, que mütinaque Cacaüyari.

33 Mücü Cacaüyari mütasipitüa ta'iyarisie temüca'uximatüarielicacü, mücü que'uyeicani yunaime xehamatü. Müpaü xeicüa nepaine.

16

Que mütivavaüritüacai

1 Nenixehecüatüani ta'iva 'uca Peve mütiteva. Mücü tiparevivame canihücütüni Senicüreyasie memüyuyexexeüriva vahesüa.

2 Xequeneutanaqui'erie Ti'aitamesie xete-viyatü, que müreyeveve Cacaüyari teüterimama memüyutanaqui'erienicü. Xequeneuparevi xüca tixaütü reuyehüaca xehesüa. Mücü tiparevivametütü nivaparevieca yumüireme, neta caneniuparevieni.

3 Xequenivavaüritüaca Pürisira 'Aquiramame. Nehamatü mepüte'uximaya Cürisitu Qesusisie teteviyacacu.

4 Nemayeyurinicü ne, meniucueriva'itüarieni meniucui'iva tüma. Ne nexaüta pamüpariyusi nepücavapitüa, masi yunaitü memüyutixexeüriva memücahuriyusixi pamüpariyusi mepüvapitüata nehamatü.

5 Vaquita memüyuyexexeürivata xequeni-vavaüritüaca. Xequenevaüritüaca 'Epainetu neminaqui'erie. Mücü meri 'Asiyatari vasata peu'isanari Cürisitusie mieme.

6 Xequenevaüritüaca Mariya vaüca müti'uximayacai xehesie mieme.

7 Xequenivavaüritüaca 'Aniturunicu Cuniyaximame nenuivarisie memümiemete nehamatü emanutaxüriya. Müme menive'emetetüni nü'arisixi vasata. Cürisitusie mepüteviyacai ne hesiena necativiyavecacu cuxi.

8 Xequenevaüritüaca 'Amupüriyatü nemi-naqui'erie Ti'aitamesie netiviyatü.

9 Xequenivavaüritüaca 'Uruvanu tahamatü müti'uximaya Ti'aitamesie teteviyacacu, 'Isitaquimame neminaqui'erie.

10 Xequenevaüritüaca 'Aperexi mü'inüasieve Cürisitusie tiviyatü. Xequenivavaüritüaca 'Arisitupuru quie miemete.

11 Xequenevaüritüaca Herurियuni nenuivarisie mümieme. Xequenivavaüritüaca Narusisu quie miemete, queyupaümetü Ti'aitamesie memüteviya.

12 Xequenivavaüritüaca Türipina Türipusamame Ti'aitamesie meteviyatü memüte'uximaya. Xe-

quenevaüritüaca Perüsira münaqui'eriva vaücava müti'uximayacai Ti'aitamesie tiviyatü.

13 Xequenivavaüritüaca Xupu manayexeyari Ti'aitamesie tiviyatü, varusieyamame nevarusipaü mü'anecaíta.

14 Xequenivavaüritüaca 'Asinicüritu Pürecuni Herümexi Patüruva Herüma hipame 'ivamarixi vahamatü memü'uva.

15 Xequenivavaüritüaca Pirurucuxi Curiyamame, Nereya 'ivaya 'ucamame, 'Urimipata yunaitü Cacaüyari teüterimama vahamatü memü'uva.

16 Xequeneyuvaüritüaca 'isiyacü Cacaüyarisüa que xemütemiemete. Yunaitü Cürisitusüa miemete naisari memüyutixexeüriva mepüxevaüritüa.

17 Ne'ivama 'ipaü netinixevavirieca, xequenivaxeyani müme hixüata memüxesana memüxeti'ücamüra, müme memüyüa que yaxemücate'uta'üquitüarie. Xequeneyupata vahepaüsita.

18 Tati'aitüvame Cürisitusie mieme mepücate'uximaya müya memü'anene, yuyuriepa mieme püta mepüte'uximaya. 'Aixüa me'utiyuatü peru yacü xeicüa, visi me'utiniutü mepüteva'irüviya müme tita 'axa müti'ane memücateha'eriva va'iyari.

19 Xeme que xemütecahu metenetimani yunaitüri. 'Ayumieme xehepaüsita nepünetemavi. 'Ipaü pünetinaque, xemütemaivavenicü 'aixüa xeteyurietü, xemüca'inücacü püta tita 'axa müti'ane.

20 Mücü Cacaüyari mütasipitüa ta'iyarisie temüca'uximatüariecacü, mücü nixepitüamücü

xemicaquesinacü Satanaxi yareutevitü.
Tati'aitüvame Qesusi xüca 'aixüa tiuca'iyarini
xehesie mieme.

²¹ Timuteu nehamatü müti'uximaya
nixevaüritüaca, Rusiyuta Casunita Susipaterita
nenuivarisie memümiemete.

²² Ne Terütiyu 'icü xapa nemaca'utüa
nepüxevaüritüa Ti'aitamesie netiviyatü.

²³ Que mü'anesüa nemü'axe ne, yunaitü
memüyuyexexeüriva memü'axeta hesüana,
Cayütütü canixevaüritüaca. 'Erasitu quiecatari
vatumini hüveme, ta'iva Cuarutumatü
menixevaüritüaca.

²⁴ Yunaimé xehesie mieme xüca 'aixüa
tiuca'iyarini Tati'aitüvame Qesusi Cürisitu.

Visi queticühüavarüvani Cacaüyari

²⁵ Mücü caniyüveni müxetuicanicü, que maine
niuqui 'aixüa manuyüne nemücuxata, xasica Que-
susi Cürisitu hepaüsita que maine. Catinicuxasi-
vani que maine niuqui 'iya mitahecüataxü. Mücü
niuqui müixa caniuti'aviesiecaitüni cayuvatü xe-
icüa,

²⁶ hicürixüa masiücütü nayani. Texaxatamete
va'utüarica ya'utainecacu, que mütiuta'aitaxü
mücü Cacaüyari yuheyemecü 'amuyeica,
canivarutahecüatüani yunaimé nuivarite para
yamemütecahunicü yuri mete'erietü.

²⁷ Mücü Cacaüyari muyuxevi mütimaive, visi
queticühüavarüvani Qesusi Cürisitu hepaüsita
yuheyemecü. Müpaü xeicüa cani'aneni.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3